

KNJIŽNICA B. ADŽIJE

ekološki glasnik časopis o prirodi

ISSN 1330-1055
godište XIII / 2005

06

Dinara

**Sustav zaštite
okoliša u RH**

Kokošice

Zmije poljarice

Lonjsko polje

Zmije poljarice

(prvi dio)

Zoran Tadić

Poljarice imaju relativno velike oči sa okruglim zjenicama, jer svoj plijen love uglavnom vidom. Zanimljivo je da tijelo poljarica, ako ih uzmemo u ruku, nije gipko kao što je to u, primjerice, bjelouške i većine drugih naših zmija, nego daje osjećaj kao da je izgrađeno od opruge koja se ne može lako savijati.

U Hrvatsku živi četiri vrste poljarica: Šara poljarica (*Hierophis gemonensis*), plavetna poljarica (*Platyceps najadum*), crna poljarica (*Dolicophis viridiflavus carbonarius*) i velika poljarica (*Dolicophis caspius*). Sve imaju tijelo koje je u presjeku cilindrično i prilično vitko, a rep je relativno dug i tanak. Glava je srednje veličine i, gledana odozgo, elipsoidnog je oblika.

Poljarice imaju relativno velike oči sa okruglim zjenicama, jer svoj plijen love uglavnom vidom. Zanimljivo je da tijelo poljarica, ako ih uzmemo u

ruku, nije gipko kao što je to u, primjerice, bjelouške i većine drugih naših zmija, nego daje osjećaj kao da je izgrađeno od opruge koja se ne može lako savijati. Ovakvo »oprugasto«
tijelo odlična je prilagodba za brzo kretanje preko neravnog zemljišta, a to je potrebno jer se poljarice uglavnom hrane dnevnim gušterima koji su vrlo brzi. Sve su poljarice brze, okretni i vrlo plašljive zmije i, iako na nekim mjestima žive u velikom broju, vrlo ih je teško promatrati u prirodi. Kao što je prije spomenuto, hrane se uglavnom gušterima, ali i malim glodavcima, pticama, žabama i drugim zmijama. Plijen nikad ne love iz zasjede, kao primjerice poskok i ridovka, nego ga aktivno love brzo se krećući za njim što, ako imate sreće da to vidite u prirodi, može biti vrlo zanimljivo za promatranje.

Šara poljarica (*Hierophis gemonensis*)

Stariji znanstveni naziv ove zmije je *Coluber gemonensis*. Šara poljarica najčešća je zmija priobalnog područja Hrvatske. Rasprostranjena je od Istre do poluotoka Peloponeza u Grčkoj, također se može naći na nekim grčkim otocima (na pr., Krf, Kreta, Euboia). Ponekad je pojave pojedine tvrdnje da su ove zmije viđene i u Maloj Aziji te u

Plavetna poljarica (*Platyceps najadum*)

Stariji znanstveni naziv ove zmije je *Coluber najadum*. Ovo je najbrža i najtanja zmija koja živi u Hrvatskoj. Većina primjeraka na najdebljem dijelu tijela nema promjer veći od 8 mm! Plavetne poljarice narastu do 100 cm, ali može se naći i nešto većih primjeraka. Ove zmije nastanjuju priobalno područje Hrvatske, Crne Gore, Grčke, južne Bugarske, Makedonije, a područje rasprostranjenosti proteže se sve do srednje Azije tj. do sjeverozapadnog Irana i Turkmenistana. Može se naći i u Siriji, Izraelu i Iraku.

Glava ovih zmija je, gledana odozgo, elipsoidnog oblika, a na njoj se nalaze relativno velike oči sa okruglom zjenicom. Gornja površina tijela je svjetlosivozelena ili crvenkastosmeđa, a donji dio tijela je svjetložut ili bijel. Bijela boja donjeg dijela tijela proteže se na vrat, do razinc usta i zahvaća usnene pločice. Uzduž prednjeg dijela tijela i vrata, sa svake strane proteže se 4 - 8 (a neki put i više) crnih ili tamozelenih mrlja koje imaju bijeli ili žućkasti rub. Gledajući od glave prema repu, mrlje se smanjuju tako da su najveće one kraj glave, a one na

Egipatu, ali ti su podaci prilično nepouzdan.

Šara poljarica naraste do 80 cm duljine, ali nađe se primjeraka dugih i do 110 cm. Najveći zabilježeni primjerak bio je dug 121 cm. Rep čini oko 1/5 ukupne duljine.

Temeljna je boja šare poljarice siva ili sivosmeđa na kojoj se nalaze brojne svjetle i tamne mrlje koje se na bokovima mogu stvarati okomitije pruge. U nekih se primjeraka čak mogu vidjeti i poprečne pruge, posebice na srednjem dijelu tijela. Donji dio tijela je svjetložućkast. U nekih primjeraka, na stražnjem dijelu tijela, ljuskice imaju tamni gornji i donji rub tako da izgleda kao da se na tijelu nalaze tanke uzdužne pruge. Mladunci su kontrastnije obojani, a mnogi na tijelu imaju tamne poprečne pruge, a uzorak na glavi im je jače izražen.

Šara poljarica uglavnom se hrani gušterima koje danju aktivno lovi. Plijevanje ne usmrćuje stezanjem (konstrukcijom) nego ga jednim dijelom tijela pritisne o tvrdu podlogu ili kakav kamen dok ne onemoća, a tada ga proguta. Osim guštera koji čine većinu prehrane, šara poljarica lovi i manje glodavce i druge zmije, a čak i veće kukce. Živi u mediteranskom kame-

njaru prekrivenom niskim drvećem i grmljem, a česta je u blizini ljudskih naselja, u vrtovima i dvorištima, ako tamo ima dovoljno guštera.

Parjenje se odvija u svibnju, a u lipnju ženka leže 5 - 15 duguljastih jaja koja se izlegu početkom kolovoza. Zanimljivo je da je izlijeganje mladih poljarica usklađeno sa izlijeganjem mladih guštera koji čine glavnu hranu mladih poljarica. Usim guštera, mlade šare poljarice vjerojatno jedu i male kukce.

prednjem dijelu trupa već su vrlo male i ponekad jedva vidljive. Najveće su mrlje ponekad malo izduljene, a u nekih primjeraka mogu biti i u dodiru jedna s drugom. U nekih primjeraka, iako je to dosta rijetko, treći i četvrti par mrlja se dodiruju na leđima. Vrh glave je maslinastozelenosmeđ, svjetlosiv ili crvenkast. Temeljna boja vrata i repa nešto je svjetlija nego temeljna boja ostatka tijela.

Plavetna je poljarica dnevna zmija koja većinu vremena provodi na tlu gdje aktivno lovi guštere, svoju glavnu hranu. Kreće se zapanjujućom brzinom tako da je mnogi ljudi nikada i ne vide odn. ne mogu odrediti koja je

to zmija. Kao i šara poljarica, plavetna poljarica živi u tipičnom mediteranskom kamenjaru, prekrivenom niskim grmljem i drvećem te uz suhozidove obrasle vegetacijom. Ona ima vrlo specijaliziranu prehranu i hrani se isključivo gušterima. Samo neki primjerci jedu i veće kukce, najvjerovatnije skakavce. Ženka u lipnju leže 3 - 4 mala, vrlo duguljasta jaja iz kojih se u kolovozu izlegu mladunci. Oni vjerovatno jedu mlade guštere i kukce, ali se zapravo ne zna koja im je prva hrana. Usprkos nastojanjima autora ovog članka da nađe sliku mlade plavetne poljarice to mu nije pošlo za rukom. Izgleda da vjerovatno nitko nema sliku

mladunca plavetne poljarice. Čak su i slike odraslih primjeraka rijetke, jer je prava umjetnost uhvatiti tu zmiju živu. Refleksi i brzina kretanja su joj nevjerovatni, pa jedini način da plavetnu poljaricu uhvatite je da skočite i bacite se na nju, što znade završiti modricama po tijelu, a i nije uvijek uspješno. Naime, da bi lov bio uspješan, potrebno je plavetnu poljaricu opaziti prije nego ona opazi vas, a to je vrlo teško, gotovo nemoguće. Osim toga, za razliku od većine naših zmija, plavetne se poljarice teško održavaju u zatočeništvu, jer zahtijevaju posebnu njegu.

